

Forfatter: Arrebo, Anders

Titel: Hexaëmeron. Anden Dag

Citation: Arrebo, Anders: "Hexaëmeron. Anden Dag", i Arrebo, Anders: *Hexaëmeron. Lejlighedsdigte. Breve. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1965*, udg. af VAGN LUNDGAARD SIMONSEN ; Jørgen Glahder , Munksgaard, 1965-83., s. 87. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-arrebo01val-shoot-workid68940.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Hexaëmeron. Lejlighedsdigte. Breve. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1965

Verdens første Uges anden Dag kand kaldis Uranologia Mosaica, eller Himmelens Skabning imellem underoc ofver- Vandene.

Historien *Gen. Cap. I. 6. 7. 8.*

v. 6. Oc Gud sagde: vorde en udstract befæstning, mit i Vandene, oc den skille imellem Vand oc Vand. v. 7. Oc Gud gjorde en udstract befæstning, oc gjorde skilsmis imellem Vandet som var under befæstningen: Oc det skeede saa. v. 8. Oc Gud kallede den udstracte befæstning, Himmel: Oc der blef Aften oc der blef Morgen anden Dag.

Indhold.

Bliif her paa fiire Stycker viis.
I. Act først Lof-talen til Guds Priis;
II. Dernest den Himmels Skabermænd,
Oc hvor Materien hand fand;
III. Fremdelis himlens nafn oc skik,
Samt brug oc nytte, som den fik;
Du endelig oc Himlens Nafn,
IV. Maat bruge dig til saligt Gafn.

88

Den anden Dag i Vgen.

NAar Dagen bøjer sig, den Sool gaar under Liide,
Da flyer Fuglen op, oc viiger til en siide.
Da søger Ormen Huus, i Jorden sig forsticker,
Oc alle tamme Diur, til hvjle sig beskicker.
Til Roo-sted Folket gaar, blaa-bulsteret de vende,
Oc Kuren blæser Fred, ad gader Folk ej rende.
Men jeg da første Dag nu hafver faat til ende,
Nu *Hesperus* er nær med Aften-læg i hende,
Skal det ej da bær' ad, en liden blund at tage,
Men Øjet drager Straa, oc kand ej længer vage?
Nej, her er meer' i fad! den Biørne-huud til siide,

Det bær ej altid ad, den bløde Seng at sliide:
Endymionis søfn, Abronis kræsne Dage,
Vill' icke passe sig, saa jæfnlig til at tage:
Min søfn vel brydis maa, den tørre Hierne blødis,
Op, op min Siel oc Aand, for Herren stoor at mødis,
Her ind min Psalter good, frem, frem mit liflig Zither,
O *Musæ*, sødelig paa Harpen eder fliter:
I *Fauni* synger sterkt, at Skoven der ved springer,
Syng du *Satyre* klerk, at det i Bierget klinger,
Du fisk i blaa-grøn-haf, du fugl paa qvist hin grønne,
Spring om, ja runden om, siung skof-muteter skønne,
Thi den almæctig Gud, som Verden rund til-lyder,
Den ævig Ærens Sool, med anden Dag udbryder
Hand Verdens Malm oc Sæd, de Elementer fiire,
Det *Chaos* u-gestalt, begynder nu at ziire:
Pauluunet hand opslaar, med hvidt oc blaat formenger,
Hvormed hand Jordens Kreds høj-præctelig behenger:
En Hvelling blaa hand gjør af vand, som jern det sterke,
Der med hand plancker ind, oc gjør et eene-merke
For ofver-himle-vand: den u-begriblig tyngte,
Ej giennem bryde kand, men maa der ofver klynge.
Paa dette tecke rundt, der leger Sool den klare,

89

Der Maanen gaar i dantz med den Planete-skare.
Der tumler *Pegasus* oc *Æolus* hofverer,
Der under Hiort oc Hind i Løf-grøn-skof spadserer,
Der Fuglen op oc ned sig yndeligen svinger,
Oc i sin Løf-sal grøn, Liif-lysteligen klinger.
Slig bygnings sterke Thron kand *Solon* ej fuldskrifve,
Den viise *Salomon* sig maatt' oc ofvergifve:
Apelles den ej kand med Pensel contrafeje,
Ej Svarfvers konstig Haand, kand den med hiulet dreje:
Hvad vil jeg gjøre da? skal gaas blant Svane høriss?
Fuld lidt formaar en Aa, naar dyben strand udtørris.
Skal jeg med furre-baad, *Ægæum* ofver-skriide,
Skal jeg Jern-moosen saa, med Hænder gennem bryde?
Jeg maa dog kort herom, som den U-myndig lalle,
Thi Barnet stamme maa, til det faar lært at tale:
Langt bedr' er noget sagt, sin Skaber god til Ære,
End alting slet fortaugd, oc plat hen, dum at være.
Men du, som Himlens Løb reger med minste Finger,
Du som det vilde Haf, som i en Flaske Tvinger,
Du, du som Jorden bred som Løfvet lader befve,
Ja du der Vinden haard indknytter i din nefve:
Min Siæl til dig opløft, forklar min Tank oc Sinde,
Den Himle-Nectar søød min Pen lad gennem rinde:
Det Amaltheiske Hoorn, af højden mig nedsende
Sin Viisdoms ringste Korn, Viisdommen mig tilvende:
Castalides fontainParnassi vedske søde,
Mig *Musa* ej formeen, lad den min Tunge bløde:
Min U-vandt danske Pen, med *Hermons* dug lad flyde
Du al min ringe Dict med Gunst oc Naade pryde.
Vel an i Jesu Nafn, igaar var jeg en Bunde,
Jeg i den dyngte plomp, søgt om som jeg bedst kunde;
Dog intet der befandt; der var ej Korn ej Kierne;
Der var ej Strand, om jeg der vilde fiske gierne;
Om jeg oc vilde vel Metaller-aaren bryde,
Den Aare var ej til, der var ej Guld at nyde.

90

Kund' jeg med *Proteo*, mig tusind maal omskabe
Som Aand i Stranden roe, som Brok i Jorden skrabe,
Nu giennem ilden gaa, nu højt i Luften flue,
Der var ej Luft for haand, der var ej lld i grue.

Ofvr mig ej Himmel var, ej Gulfvæt under Foode,
Jeg svebte hid oc did, mig meget gik til moode,
Baad' Himmel, Land oc Vand da mænged var tilsammen,
En øde Klump jeg fand, det var en ringe gammen:
Nu seer jeg højt i Sky, jeg løfter op mit Øye,
Jeg seer en Bygning skøn der ofven i det Høie:
En Hvælning seer jeg mig, skøn, ziirlig, blaa oc runder,
Men hveden den nu er, det gîr et mæctigt Under,
Den icke ringer om *Europæ* Grendtser eene,
Den værdig Christendom med sine neste greene:
Men *Africam* saa skarp oc *Asiam* hin riige,
Americam den ny, oc hvis mand meer kand sige:
Al Verdens Eble rundt, det konstig Paulun decker,
Samt Hafvet dybt oc grundt, saa ofver-viit det strecker.
Hvo er den Konstener, Telt-mesteren den stoore?
Hvor fik hand Duugen fiin hvoraf hand Teltet giore?
Er det af Blyant blank? Er det af blødest Silke,
Som svefver viit oc bret i Luften uden stilke?
Er heller tecket skært udaf Christal det reene?
Maa skee af blaa Saphiir, oc andre blanke Steene?
Hvad kaldis det Paulun som mon i Vejret glantse,
Hvad nytter Thronen skøn den jeg ej ret kand sandtse?
Her ned du Morgenrød' oc laan mig Snaren vinge,
Urani Himmel-høj, lad mig paa Bierget springe,
Viis mig den hvælning blank som *Moses* her afritser,
Løft mig paa Axel din at see de høje spidser:
Dog ickun slet oc ret foruden Luft-spring mange
Lad *Ptolemæi* æt, oc lad Planeter prange,
Lad dem med Dragens svants sig som en krants omringe,
Med Jomfru gaa i dants oc med Steenbucken springe,
Med Skytten riid' i Jact, mod *Ophiuchum* striide,

91

Oc skue Harens Traf, naar Hunden hand vil biide:
Eudoxus end det veed, paa Fiskens Bank' at fiske,
Oc siunge her oc der som Svan oc Rafn den Gridske:
Bootes drifve lad for Koen Biørn hin grumme,
Oc *Pegasus* slaa op imod Andromisk' komme:
Vel Ørnen purre maa *Antinoo* i Panden
Oc Foolen kraaged staa i grendtsen hoos Vandmanden:
Men jeg langt heller vil med *Mosis* vinger fløje,
Med simpel danske Pen mig simpel lade nøje.
Er da den Mester klog den bygnings Herre mæctig,
Den som vi hørd' i gaar at vær' en Konstner præctig,
Der af sin bare Haand ved ringste Mundens Orde,
Al Sæden skabte snart, til Himmel oc til Jorde,
Oc lød'ded' i en Klump de Elementer alle,
Kand oc der af igien med eenist' Ord dem kalde,
Oc vil paa Dommedag, til intet dem forbrænde,
Oc som hand hafver sagt, dem slet i grunden skænde.
Den Herris stoore Nafn i gaar vi hørde næfne,
Almæctig, rjg af Kraft oc ofverflødig efne,
For hvilket Himle-Chor credentze maa oc bucke,
Den onde *Cerberus* forskreked maa hand sucke,
Ja hvert Adamisk Knæ (hvor stiift det end kand være)
Maa sig til Tienist stoor, nedbøje tienn' oc ære.
Det Nafn er *Elohim* den ævig Gud den sande,
Den Fader oc den Søn den værdig hellig-Aande:
Hand med et eenist' Ord af intet (intet) skabte
Al Verdens Malm oc Sæd, med slig forborgen krafte,
Som kunde bæere Fruct, naar hand det saa befalde
Paa Jorden oc i Luft, samt dybe Vanden' alle.
Thi *Chaos* Moder er til alle Creatuurer,
Som Liif oc Lefnet bær oc uden lifvet duurer,
Ja, Elementerne der fandtis i den diunge,

De ved Guds kraftig Røst deraf vel-skabt udsprunge,
De sig fordeelte ret til Creatuurens Skare,
Hvor hvert med good beskeed maa sin bestilning vare,

92

Nu eet nu andet meer, sit Herredom der øfver,
Som Aarsens tid medfør, alt hvert sit beste prøfver,
Ej Lem saa lidet er, var det end taa den lille,
Der kand sig sige qvit fra vær, Vand, Jord oc Ilde.
Af Gyps oc voxet seit vel mangen ting kand giøris,
Men af den riige Sæd ald Verdens Hær opføris.
Med tre oc tysserti, vi kund' al Verden næfne,
Men *Chaos* eene ting, gîr os al Verdens efne.
Extract af Chaos er oc Elementer fiire
Hver Fugl i Luften, oc i Søe den mindste fliire:
Hvert Diur paa Marken breed, hver Orm, som kand fremkrybe,
Hvert Træ i Skoven rank, hver Steen i Dal hin dybe.
Hug af det grønne Træ, kast det i Ild den Sterke
Strax skalt du faae at see, at Elementer virke,
Den Ild i højden slaar, i Asken Jorden blifver,
Oc Vandet bobler ud, med røgen været drifver.
Paa Brad-spîd rif en steeg, Strø under Kul de heede
Strax drypper Vandet blødt, strax brender fit det feede,
Den Luft oc hvæser ud oc med et Puust forfarer,
Igien blir Ask' oc Jord, om du ej steegen varer.
Er det den svanger viif, som Gud i gaar self giorde,
Den som bar i sit Liif, Ild, været, Vand oc Jorde,
Udi sin Barm oc Skiød, de fiire Brødre mæctig',
Oc deris Sæd oc Børn drog *Chaos* modren dræctig:
Hvorfor vi grandske maa, hvor hun nu af sig gifver
Det HERren esker frem, oc til sin bygning grifver.
Det første foster klart, er Verdens loft oc tecke,
Det med en ziirlig art Gud vilde først udstrecke,
Med sin almæctig Haand det ofver alt at dreje,
Oc skille Vand fra Vand, i fuctighedens Veje,
Det er en selsom ting; thi naar vi noget bygge,
Først legge vi den grund af Kalk oc Steen hin trygge,
Saa muuris siden op (maa skee med Stang-verk settis)
Sidst reisis gaul oc tag, oc spiir med krands oprettis:
Men her er munster ny, her leegis en Forkering,

93

Her svinger loft i Sky for Jorderigs Fundering:
Ej Grunden var begynt før hvælning der maa stande,
Før Vandet blef fordeelt, at Landet blef til Lande.
Steen-piller haard' oc fast, kund' ej den Himmel bære,
Men Guds almæctig Haand opholder den med Ære,
Der ved hans Viisdom stoor, der ved hans Konster mange
Al Jorden ofverskinn', al Verden ofverprange.
Oc ville vi forstaa Himlens *materi* høje,
Vi maa tiltænke da, med *Mose* Kalf at pløje,
Oc først betracte vel, hvad Nafn hand derpaa gifver
Saa dages noksom op, hvoraf den hvælning blifver.
Thi hvis Gud skabt' i gaar, af intet hand det giorde,
I Dag Materien maae virke ved hans Orde.
Saa raaber da den Tolk her ofver Lydt for alle,
Som førd' Israels Folk, oc self den Bygning kalder,
RAKIA, paa sit maal, paa danske det betyder
En ting at giøre haard, der før som Vandet flyder,
Oc strecke den i det, den hærdis ret som blærer,
Der mand med sterkest puust, vel raa oc vaad' udspærrer.
Thi Guds almæctig Haand, oc virkende Munds-Aande,
Befoel det tynde Vand at streckis ofver Lande,
Oc blifv' et sterkt *Casteel*, een Mur oc runder Skantse,
Ofvr Verden lang oc bred, som Soolen kund' i dantse,

Oc vandre runden om, som med Soldater klare,
Ja nyde Svinge-rom, til sin Planete-skare,
Som skabte fierde Dag ofvr Verden viid at vanke,
Een for, een anden bag, den hid, den did at spanke.
Thi at slig Bygning fast af Vand er giort behænde,
Mod al Naturens Verk, *Schamajim* gîr tilkænde,
Som er paa danske, Vand, dog vi det Himmel kalde,
Thi den er giort af Vand, oc Vand der fra maae falde,
Det viis oc Farfven ud, som Vandet blaa oc hviider,
Oc hvo der striider mod, hand Skriften imod-striider.
Er det ej underligt? Gud af den stoore Diunge
Til slig befæstning rund som Verden skuld' omringe,

94

Tog icke Malmen sej, af Jern af Messing smidigt,
Oc ej af Sølf oc Guld oc andet som er vridigt,
Men af det sryde Vand som sig ej self kand holde,
Men flyder løst oc blødt af Bierg oc Branken volde.
Det samme slifrig Vand bød Skaberen behænde
At deele sig med Konst udi de Parter trende:
Det tyckeste der af, lod hand paa Jorden blifve
Til brynd' oc sligt behof, til Strand for Vind at drifue,
Som vi i morgen faa udførligen at høre,
Hvorledis Gud formaar det Vand til brug at føre.
Men den subtilig Part, som et Christal det blanke
Hen ofvr Befæstningen den Mester vilde planke,
Der Skaberen dem bød at glantse sig til ære,
Oc med de under-vand sig priisen at hiembære.
Hvad Secter drømme her oc daarlig sig indbilde
Om Christal-Himmelen, det vi ej skøde vilde:
Thi os ej meer angaar end *Moses* vil os lære,
At Folk for Bierget staaer naar hand kand oppe være.
Hvad ofver-Himle-Vand der hafver at bestille,
Jessæus lærer vel sin Israel til ville:
De Vand (hand siger saa) som ofver Himlen' ere
De lofve HErren good jeg vil ej meer begære.
Thi anden Meening plump (Gud samme Vand at giemme
Til Syndflodens behof) er phantasi oc Drømme.
Det er oc Lærdom grof at Vandene der ere
At læske Soolen heed, samt gloende Fakler flere,
Vilt du med Eege din det Vand slet ofverfare
Far hen, men du vel maat' for Skof-kast dig forvare
Faar du i dag beviist hvad samme Vand medføre,
Ofvr-morgen skal jeg dig Karls Vognen faae at kiøre.
Men om den mellem deel den læspe retlig taler,
Gud skabte Himlen høj ofvr Bierg' oc dybe Daler,
Saa rundig, høj oc rank, saa stoor, saa stærk oc præctig,
At ingen Verdens Klerk det Contrafei er mæctig:
Saa fast er skabt forvist det Himle-Firmamente

95

At den det sige kand staaer aldrig til at vente,
Den det fuldskrifve skal var aldrig qvegt i barme,
Oc den berømte Mand ej laa i Moders Arme:
Halfsiette tusind Aar oc der til Aar vel mange
Den Runddeel standet hâr, de Tiider ere lange,
Sig Verden drejer om gesvind som Piil kand flue
Af Øst i Vester hen, mand maae der ved vel grue
At den ej er forslidt oc brudt i tusend stycker,
Men højt sit Hofved bær, oc sig slet intet trycker.
Var den af Jernet seit, dog maatte den forfaret,
Af Adamanten haard, dog kunde den ej varet:
Men Guds almæctig Ord, (du Christen det maat merke)
Hâr Vandet fastre giort end Jern oc Staal det sterke;
Kand oc tvert om igien det' Staal oc Kaaber byde

Som Snee at smelte hen, som Vand oc blye at flyde.
Fremdelis actis bør, det mand her Himlen kalder,
Almindelig forstaaes Himl-øjen kretser alle,
Det gandske vijde rom, de *regioner* trende,
Som Jorden ringer om oc ej tilbage vende
Før al den Himle-kreds fra øfverst indtil bunde,
Gaaer med i samme løb, al Hvælningen den runde:
Men Firmamentet fast serdelis viis betractis,
Saa viit *ætheri*-part med Sphærer sin' eractis,
I hvilke Maan' oc Sool paa fierde Dag lossaris
En ret Planete-stool der ved skøn udstafferis.
Skal da ved Fæstning slig oc ved det Firmamente
De *Orbes* her forstaaes, oc *Æthers* Regimente;
Da maae vi noget lidt om samme Regioner
Paa toget riime hen, til vi forstaae de Runer.
En *Cyclops* icke veed, hvor Soolen mon opskriide,
Oc hvor den skinner heed, oc hvor den gaar til Lijde.
Men Davids art beseer den Herris Himle bolde
Oc ved hans Herlighed sig glæder mangefolde:
Reis du til Dannemark oc Fredriksborg ej skuer
Med de forgylte Taarn, forgylte Sal' oc stuer,

96

Oc anden Rigdom stoor, Clenodi, ædel-steene,
Tapeteri saa fiint, som det var Guld det reene,
Den Tempel ærefuld som *Christian* den fierre
Saa puur som drefved Guld, lood bygge Gud til ære;
Det Spansk' Eschurial, naar du de Spanske Gæster;
Oc Fransk *fontaine*-blaa naar du den Franske frester;
I England Londen stoor; I Sverrig Calmars Borrig,
Oc i stoor Førstens Land, for Muscou ej bær Sorrig,
I Holland Amsterdam; I Meisen Dresden præctig;
I Valland ej beseer, Venedig riig oc mæctig;
Da hâer du ude vært, som hiemm' i Aske-grue
Som hand der var i Rom oc Pafven vild' ej skue,
Bør os da icke meer det Himle-Slot at acte?
Med hvilket alle Ting jo ere vel betackte.
Udi hvis Borregaard al Jorden indeluckis,
Med hvilkets Pract oc Pral al Verden ofverpuckis:
Udi det høje Loft Kong Titan præctig dantser,
Diana Dronning hviid, ham ziirlig eftersvantser.
Der skinner i den rej, *Mars*, *Venus* oc den klare,
Som hâr de andre tre Planeter med i Skare,
De tænde Lycten op med ret forgyldne Tandel,
Oc ofverskinne skønt den heele Verdens Handel,
Der springer Posten klar, oc Jorderig befucter
Viin-persen der ved gaaer oc aaret frembær fructer;
Den Post langt dyrer' er, end *Ophirs* Guld det reene,
Ja *Salomonis* Guld var det end tyckt som Steene;
Der vinden blæser fra som gîr os Luft oc Aande,
Som drifver Møllen om, oc Snecken før til Lande;
Paa Volden brender løs den lange Torden-slange
Carthov er aldrig hørt som saa kand buldr' oc prange.
Skal det da u-beseet os daglig staae for Øje,
Vi var' ej øje verd' at løft' op i det høje.
Saa skifter *Moses* da al Verden med sin Orden,
I tvende Parter, som er, Himmelen oc Jorden
Den største deel der af maae *Æthers* riige giøre,

97

Den anden underdeel til Jorderig mon høre.
Paa Dansk Maal *Æther* er en ting klar, Lius oc blanker
Som med sit Straale-Lius om Verden viide vanker,
Oc som en Krone blank den mørke Sal bepryder,
Saa oc det *æther* liust al Jorderiige fryder.

Det samme riige klart (vi Stierne Himle kalde)
Er af den puurist' art, ofvr Elementer alle,
At det vel kaldis maae, essentien den femte
Af *Chaos extrahert*, som dette Huus beqvemte,
Det *corpus* er saa stoort, at Jorden der mod regned
Er som en liden Prick paa største Tafle tegned.
Der findis Stierner oc, langt størr', end Jorden, mange
En deel meer' end sex oc halffemsindstive gange.
Det er oc gandske blødt, subtiligt, puurt oc svefvigt,
Dog u-forslideligt, oc raskt, som det var ævigt.
End kand det oc sin Kraft sit Lius oc Liif udsende.
Igiennem Skyen tyck til Jordens yderst' ende,
Vel løber Hinden fast, men Himmelen end Snarer,
Thi den i Nat oc Dag al Jordens Kreds omfarer,
At den oc Cirkel viis sig runden om forføjer,
Som Skriften det beviis, saa det mig vel fornøjer.
Nok er det Stierne-huus een Sphæriske Figuure,
Ja gandske klodde-rundt, thi Gud gaf den Natuure,
At det Piil-fluxe løb af ingen kanter hindris,
Oc ej af noget stød kand tørnis oc forsplindris.
Nu spørgis ydermeer, om samme Slot oc Fæste
Er mange Lofte højt, oc hvad der er for Gæste,
Hvordan ders Klæder staaer, hvad hver i Skiolden fører,
Hvad de for Titel bær, hvordan de dantsen rører?
Vel er det sant oc vist at Himmelen den høje,
Slet ingen Sphærer hâr, ej loft at sammenføje.
Ej *orbis* findis der, som Stierner foort omdrivre,
Men hver sig rører self, som lærde det beskrivve.
Dog som den højste Gud den u-begriblig Aande
Den ævig Skabermand vor Fader, Liif det sande.

98

Hand ej begrifvis kand, med mindre hand beskrifvis
At hafve Food oc Haand, ham Øj' oc Øre gifvis:
Saa kand den Himmel høj, Guds skønne Creatuure,
Med sin Planete gang, med Stierner smaa oc stoore,
Af vor fornuftis Aand, forstaais oc fattis ilde,
Om vi ej Sal oc Loft oc Kredser os indbilde.
Thi maae vi af en Nød en Dyd oc Konst os gjøre
Det er en Rigdom stoor, hvo vel kand Armod føre.
Alphonsus dicter tj en *Ptolemæus* mindre,
Best vejen til det Slot, kand *Ptolemæus* lindre.
Den allerhøjste Sal, den niende runde Sphære,
Den første Rørlighed, vi kunde titulere,
Som ringer runden om de nedrig Under-salle,
Oc drifver dem paa gang, saa de maa efterprale.
Sit Lob udi en Døgn den præctig absolverer,
Af Østen Vesten paa den runden om spatserer.
Den anden Rørlighed befatter otte Kredse,
Af Vesten Øster paa, de Kaasen sette stedse.
Den ottende deraf, bær stadig Stierner alle,
En slet u-tallig Haab: vi stadige dem kalde,
Thi de i præctigt Huus, saa fast for os ej vandre,
De med Planeterne sit Sæd' ej saa forandre.
Dog vinder lærd Mands Pen, at de ej slet staar stille,
Men i tu hundred' Aar en Grad (er femten Miile)
Der til end noget meer, Minuter to maal fiorten,
Fra Vesten Øster hen de skulle reise foort hen.
Saa gaa Planeter siu den een' alt under anden,
Hver i sin egen Sal med Lius oc blus i Haanden,
Planet paa danske Spraak, er een der vildsom vanker,
Oc een som hiid oc diid ret idelig omspanker,
Thi disse Stierner siu slet ingen hvile nyde,
Men vanker op oc ned, nu her nu der sig yde.
Saturnus sluuge-barn, med Segelen i Hænde,

I høje Loft hand boer, sig neppe der kand vende,
Ret tung hand er til Foods, oc graa fordi beskrifvis,

99

Om trent i tredifv' Aar hans Løb fuldkommen gifvis,
Hand sluuger sine Børn, sin tiid hand self fortærer,
Hans Farfv' er blaa som Bli: ham billig Bonden ærer;
Thi hand ham lærde først sin Aul til Gafns at drifve,
Om hand vild' hafve brød, til ploven skuld' hand grifve,
Hand bad ham Jordan strøe, med Giønningen den fede,
Med seglen kiøre paa oc bruuge Lee den brede.
Du klare *Jupiter* i siette Sal du vandrer
Din Gang paa tolf Aars tiid du sindiglig forandrer,
Med Spiir i venstre Haand du som en Konge sidder,
Oc truer alle Mand, din Farfv' er blank oc hvider.
Med højre Haanden din, du Liun-ild frijt udkaster,
Imellem dine Been, du Ørnen gridsk antaster,
Dig mellem Fødderne, gesvindig Ørnen fløjer,
Oc *Ganymedem* dig den deilig Dreng tilføyer:
See! hand dig dricker til oc Skaalen faurt Credentser,
Hand seer din stoore Pract oc ærer dine Grentser.
Den største Gud du est blandt Heenske Guder alle,
De bedste Kæmper ned for dine Straaler falde.
Saa kiører *Mars* i By med kecker Hest oc modig,
Som een forbistred Mand, hans Farfv' er rød oc blodig,
I fuld Kurris, oc sterk med Svøben skarp i Hænde,
Udi halfandet Aar sin Reise hand kand ende.
Med lidet got hand far, naar hand for riiget raader,
Hand er en Høfding haard oc Liidt hans Tiener baader,
Ham ære Hedninger, naar de i Marken drage,
Thi hand kand stick' oc slaae ja Fienden forjage.
Udi den mellem-Sal den gylden-Sool fremtriner,
Oc som en Keiser braf blant Himle-førster skinner,
Hans farfv' er guul oc røød, hvo tæl hans straalere mange?
Ofvr Bierg' oc dyben Dal hans Arme kunde lange.
Vi ham om Morgenenen i Øster see udrjde,
Om Aftenstund hand gaaer i Vesten under liide.
Saa far hand under oc beskiner andre Lande,
Om Morgenenen igien i Øster er forhaande.

100

Hans præctig Jamling-gang hans Contrafej det klare,
Med tuusend Dyder vi til fierde Dag maae spare.
Fru *Venus* Kober-klar, i trede Loft hun skinner,
Naar hun Lius-blank opgaaer, oc Soolen eftertriner,
Hun kaldis Morgenstiern: Men er hun Soolens terne,
Som efter Soolen gaaer, hun heder Aften-stierne.
Timantes skildrer dig saa klæd som du est baaren,
Thi hvo som elsker dig blir nøgen oc forlaaren,
Din røøde-roosen-krantz vel mangel helt bedaarer,
Thi *Amor* Sucker-sød, som Roosen snart forfarer,
At hver skal tænk' oc tro, du est en kræsen Frue,
Dig Fugl ej kommer nær, foruden hviden Due.
Dit Zither du vel slaaer, de *Charites* omspringe,
Det mindre fare hæer at dantze for en Klinge.
Du malis paa et Haf med dine Lemmer hvide,
Thi hvo dig holder af, kand snarlig Skifbrud lide.
Mercurius hvort hen, med ving' i Top oc Foode?
Du raske Sendebud far du med Tiender goode?
Hvor staaer det til min Ven i anden *æthers* Boolig?
Er hver din Kræmmer froe? er hver din Fecter roolig?
Citrin er Farfve din, din Gang som Soolen hastig,
Den Kiøbmand staaer dig nær, dig ærer Tiufven lastig,
Thi du kand med dit Riis vel kiuse Folk i Søfne,
Du kand paa Slange-viis berøfve goods oc efne.

Dit Seirverk ej slaaer feil dig Hanen Aarle vecker,
Saa hâer du Food i Haand oc viit om Landet trecker,
Var *Argus* hunder-Øj' end engang saa forsictig,
Du slaaer ham Halsen fra, med Handel u-oprichtig.
Diana Qvinde good, ô du u-stadig Maane,
Dig mig hvor er din Sal, hvor pleyer du at vaane?
Heel ydmyg er din gang du boer i nedre Stue,
Sin Farfv' er hviider-bleeg, som hver kand see oc skue.
Dog est du nøgen self oc Soolen dig maae klæde,
I Luftens blanke Huus hâr du det nædrste Sæde,
Udslaget bær du haar, det fyger om saa viide,

101

Med Bu' oc Piil du far paa Jact om Natte tiide.
Ja det Dryadisk Choer, oc *Najades* de klare,
Dig hafv' i ære stoor oc paa din Tienste vare.
Far vel *Diana* hviid ofvr morgen kom til Huuse,
Da faae vi bedre tid din Gang oc Kraft at roose.
Her giøris ej behof paa Melkevej at træde
Oc med Viitløftighed besee *Galactis* Sæde:
Thi det ej andet er end Stierner smaa oc mange,
Thi maae den Melcke-sti saa u-betraad hengange.
Om du her tvister paa, Bruug *Galilæi* Øje,
Saa kandst du selfver see, de Stierner i det høje.
Nu far jeg længer ned fra de Planete-Gader,
Oc deris stuer siu saa kort beskrefne Lader.
Fra Maanens boolig bold, til Jorden vil jeg fiige,
Far vel Planete-vold. Tredobbelt Luftens riige,
Her an, oc lad dig see, luk op de Poorte viide
Lad mig med *Pegaso* din Grends' igiennem riide.
Tre lufte-rom jeg hâr Lyst at igennem fare,
Jeg haaber der at see den Lufte-malm i Skare:
Som større under gîr, end skønniste *Comoedi*,
Oc er langt artiger' end artigste *Tragoedi*.
Er oc beseende verd, hvor *Æolus* regerer,
Oc under Fader sin skøn *Jove* stoltiserer.
Nest Ildens Element (for ofven af at regne)
Os været ligger nest, thi vil det os nu egne
Det Element at see; før vi i Morgen komme,
Til Jorderiige nu oc Hafsens Plats den romme.
Du Luft du regnens plats du stormens huus oc sæde,
Som med din snee oc iis betæcker Jord hin brede:
Du Vindens Packed-huus oc Frostens Borge-stuue,
Om Sommeren saa heed giør du din ofn oc gruue:
Men os den Vinter graa med Kuld igien betaler,
Dig, dig den lærde Mand saa kortelig afmaler:
Du est et Element som os ofvr Hofved svinger,
Varmactigt læt oc vaad som Land oc Vand omringer,

102

Oc slet fra Jorden op til Maanens Boolig recker,
Beskugger Folk oc Fæ saa viit som Verden strecker.
Du est et Element subtiiligt oc u-siunligt,
At du hâr aldrig Rooe, det er dog øjenskinligt,
Thi nu er været varmt, nu er det kalt oc luftigt,
Den ene Time tørt, den anden vaad oc fuctigt,
Thi Luften tage maa den Maane kold til ville,
Sin Ulf-skindskortel paa, naar hun det vil bestille.
Hun maa' oc nøgen gaa vil Soolen det befale,
Ja svie top oc taa, oc sig i Vandet svale.
End maa hun Kaaben sin den Vind til ville skære,
Oc trøjen kaste bort, dig *Æole* til ære,
Den er fuld læt til Fods sig i et Nu kand vende,
Gaaer med dig ind oc ud, ræt som din næste Frende.
Vel kand oc Luften puur (een deel deraf) forderris

Oc naar hun længe staar, kand sommesteds forverris,
Fornemlig indeluct paa de u-reenlig Stæder,
Hos fuule Creatuur, oc snefre sumpig stræder:
Ja oc i stille Vær, naar Jordens grøde raadner,
Oc døde Legemer paa Marken frit udtrodner.
Dog meest vor Synde-stank den sunde Luft forgjfer,
Giør Knecht oc Herre krank oc dem i Grafven drifver,
Som os den hellig Lest vel hvisker udi Øre,
Dog Syndsens Kræsen Søn den Tale vil ej høre.
Hvad Gavn oc Nytte stoor det Element medbringer,
Skal komme sidst paa Bord, det best i enden klinger.
Endog at været er et Corper heelt oc holded,
Dog maae vi det ansee ret som det var trefolded,
Oc deele det saa hen i ort oc romme trende,
At vi det Element des bedre kunde kænde.
Den ofvrste Plats højt gaaer nest Ildens Regimenter,
Oc om de andre gaaer mod Bierge-topp' oc Stenter,
Fra Jordan to Miil højt sig ongefær den ender,
Der møder Skyen vaad, forfaren Mand det kænder.
Den samme Værets rom, frit varmer, reenser, tørrer,

103

Ti den er Ilden næst; oc did end oc henhører,
Den u-fuldkomne mængd de Meteoror heede,
Som fødes i den Luft: Thi saadant højt et Sæde,
De kaalde kund' ej naae, men sammen fryse førre,
Som vi i anden Sal, vil viidre faa at høre.
De *Meteoron* er en Sankning sammendragen,
Af Røg oc fuctig Damp; i Luften til stoor bragen,
Ved Sool oc Stierners Kraft, som den i højden drager,
Oc efter egen art, til Ild oc Vand dem mager.
Som Badstu-manden kand med sine Kopper varme,
Opdrage fuct oc Blod af skuldre, Been oc Arme:
Saa kand oc Soolen varm foruden ald u-mage,
Af Jordens Svede-hul baad' fuct oc røg opdrage.
Merk *Meteoron* som højt udi Luften brænder,
Det fluer eller staar, det sveber, fyger, render,
Er af en varmer Damp, een Røg tør af Natuure,
Som snarlig tændis op, af Luftens heed' hin stoore.
Jo tørrer Røgen er, jo højer den opstiiger,
Oc til det tredie loft saa ijligen henfiiger.
Oc end dog ingen tiid sin Damp for Solen giemmer,
Dog Vaar oc Høstens tiid sig der til bedst beqvemmer,
Ja Aften Morgen oc; Thi Sommeren fortærer
Den damp med heede siin oc Vinter-frost den skærer.
I øfvrste *region* de *meteora* vanke,
Der stundom brænde ud, som blus oc Lamper blanke
Det hender sig vel oc, at Røg oc Damp sig tænder,
Ret som en Pille skabt, oc som en Pille brænder.
Oc som et Bysse-kruud, naar du der Ild paastinger,
Er det i Haabe lagt, da Hopper det oc springer:
Saa samlis haabe-tal i Luften røg hin heede,
Os tændis op i spring som bucken kaad, den feede.
Men naar den setter sig i dopper smaa oc mange,
Oc siden tændis op, som gniister de da prange.
Seer du et Fyr-verk oc dets Leilighed betracter,
Det meget lærer dig om Meteorers Facter.

104

Thi som det Pulver er fordeelt oc Skabeloned,
Saa det i Luften far oc findis der fazoned;
Der fluer dragen rød, der seer mand Hiorten springe,
Der fecter Goliath, oc David med sin Slinge:
Racket i Luften far, hun hvijner, puffer, sprader,
Oc slaauer saa mange slag, som lagdis kruude-maader:

Saa gaar her oc saa til, som den *materi* findes,
Saa drifvis samme spil, sliq Skabeloner tændes.
Comet natuurlig er, hør oc til højer boolig,
Men den at skrifve her, oc contrafeje troolig,
Min dag ej taale vil, thi Sool gaar under liide,
Jeg den ej hindre kand, som skeede fordum tiide.
Hvi blusser du saa op, (med mig maa *Musa* tale)
Jeg seer dig være varm; vilt du dig icke svale?
Fra Ild oc heeden ud, trin ned i mellem-stue,
I værets anden Sal, der er en mindre Lue,
Thi der er Vand for haand der kandt du dig vel læske.
Hvad fuct did drages op, af Vand oc Jordens vædske,
Der sankis efter haand, oc først til Vand forkeris,
Saa efter sin Natuur til Snee oc Hagl formeris.
Dog er den Ort oc rom af sin Natuur ej kolder,
Thi den med Frosten sin os Soolen ej forholder.
Den frys dem ej ihiel sig ofver *Alpes* føje,
Oc Norge-daarefield oc Jempte-field det høje.
Der groer end ocsaa Træ, som Luftens varme nyde,
Dog der er Vinter-lee som Biørnen maae fortryde.
Vilt du at hånse gaae hoos Kage-steen hin høje,
Tag femten Trøjer paa, du skalt dem fuld vel døje.
Der *Meteora* jeg i Salen dig vil lofve,
Med tynd oc tykken Sky, fast størr' end mange skofve.
Først vædsken dragis op, strax heede kulden møder:
Gjør den til Skyen tynd, oc saa til regn som bløder,
Til Støb oc Plats-regn, oc til Taare smaa oc stoore,
Om Vinteren til snee som skiuler Steen i foore.
Men naar der regner ned, Melk, blod, af Luft hin kolde,

105

Jern, beg, Svogl, Aske, Steen, oc Lemmend mangefolde
Orm, krud, kriid, tudse, kiød, fisk, oc sligt tingest mere,
At det natuurligt skeer, vil ej min *Musa* lære.
Philosophia maae den tiid mig ej mis-unde,
At jeg de Lemmender, heel kort afritse.
For Norden daarefield, da Vintren er for Døre,
Det i *Octobri* skeer at taag' oc fuct nedføre,
I stoor mangfoldighed, et Diur de Lemmend kalde,
Som største marke-muus (dog de er' u-liig alle)
Med fiire korte Been, end Muusens noget breder,
Paa Rumpen stub oc kort, liig Biørnen paa de Steder;
Men Kieften lang oc spits, med to par skarpe Tænder,
Som egerntænder gridsk; naar du dem Kæppen vender,
De icke gjøre Been, men fast paa Tanden liide,
Den rumpe mod en Steen, saa fast i Kæppen biide,
At du dem hviiste kand: de Hunden saare kunde,
Oc naar hand biider en, da sankes samme Stunde,
Saa mange der nær er', oc fast ad Hunden snerre,
Oc skriige gresseligt, som egerne, ja verre,
De er' at føle paa som gæsling ung oc liiden,
Men Farvnen brand-gul er, soort-pleked ryg oc Siden.
Om det saa hender sig, den falder ned paa Vandet,
Kand den som anden Grijs sig svømme strax til Landet,
Hand bygger vinter-boe paa Muldvarpens maneere,
Gjør mange Veje smaa; de Græs med rood fortære,
Saa Bonden faaer sin eng det først' Aar ej i lafve,
Naar Lemmend efter-høst, begynder den at gnafve,
Saa boer hand i sit Huus ret heele Vinters tiider,
Til Soolen liiflig varm, med Vaarens dag opskriider,
Oc locker græsset nyt af Jorden op den kaalde,
Naar Lemmend smager det, da maae hand trøje holde.
Thi skeede det ej saa; hand lagde bonden øde,
Oc inden Sancte Hans, aad op al Jordens grøde.
Som Sviin med Olden; saa sig Lemmend dermed fæder,

Oc den Lap-lænder arm for Hunger Flesket æder,

106

Thi Lappen i det field slig Vildbrad vel behager,
Hand icke vaanden er, men den til tacke tager;
Saa skade skeer ej, der jo noget Gafn kand føje.
Hand riimer saa derom oc lader sig vel nøje.
Hand siger; er hun kaald, maa Nissen Lemmend varme,
Bær frem du Acke min, det er ej ijldt i Tarme.
I samme mellom Loft den Torden strengt oc buldrer,
Oc med sin Liun-ild grom ofvr skov oc marcke skuldrer.
Hvo aarsag viide vil, sig *Physicam* studere,
Min Dag ej recker til, her blifve timer flere.
Det nærste lufte-rom en half Miil højt at acte,
Er temperered varm, det kand mand let betracte.
Thi var den alt for heed da Folk oc qvæget døde:
Oc var den alt for kold, stood langen Verden øde.
Naar Sool i høje-Chor med Sommeren opstiiger,
Den varme fra sig slaaer, oc da med heeden priiger,
Men naar hun vender sig, oc ned ad backen skriider,
Da borter varmen sig oc Kuld da Næsen biider.
Om Sommer Dagen bliid, sig rømmer nærste Stue,
Men Vintren snefrer den, naar hviide bier flue.
Tvert om, det mellem rom er trangt om Sommer-tjde,
Men Vinteren saa kaald sig stuuen mon for-viide.
I tvende nærste rom *meteora* varm oc kolde,
Naar du vilt see dig om, du finder mangefolde,
Der falder Stiernen ned (vi Stierne skud det kalde)
Det er oc siunes som den skulde strax nedfalde:
Men er en rund-knyt røg i højden tænd oc fyred,
Som Skyen støder ned i Luften under styred.
Naar den saa farer ned, ret Stiernen lig den klare,
Da Stiernen ofven for ret siunes ned at fare,
Thi mand den icke seer en liden Haande-vending,
For røg som mellem er oc gjør den Øjen-blending.
Der ocsaa falder fra som ild optændte brande,
Der ned paa Marken slaaer oc bort i vilden strande.
Ja, i den under-plats mand *meteora* skuer,

107

Naturen danner dem, som dragen naar hand fluer,
Naar en gemeen det seer, hand tøvver icke længe,
Men siger; dragen fløj nu hen til sine Penge.
Her gaar den Lycte-mand oc luurer mangel Bonde,
Som vender Kiortlen om oc Hetten med den runde.
Faar hand sin Klædning vend, naar hand gaar hiem fra gilde,
Strax blifver pugen skend, oc kand ham ej forvilde:
Det er en fæder røg, som Jorden af sig gifver,
Som vilde stige højt, men frosten den angrifver,
Der nappes de saa hart, at røgen derved ildes,
Oc drifver hiid oc diid, saa Bonden derved vildes,
Som meen det er et Lius, i næste By, paa stage,
Men gak din rette Stie, oc lad dig ej bedrage;
Paa mooser meest det skeer, hoos Kier-gaard' oc moratser.
Hvor fedmen sumpig er, saa oc hos Retter-pladser.
Sanct Ellen-Ild saa tynd i tou oc Tackel hænger,
Ved Speds oc Hellebar, ved Torne, spiir oc Stænger,
Ja ved dit Hofvet-haaer som Guld-løf, dog ej brænder,
Materen er saa fiin at Ilden icke skænder.
Den Baadsmand frycter sig, at Stormen er i hende,
Men vår kun skødet vel, bed Herren hielpen sende.
De *meteora* vaad' end oc her nedre flyder,
Her fluer dug oc taag', her riimen hviid sig yder,
Den Sommer-dug nedslaaer, i Taarer smaa oc bolde,
Men Høst oc Vaaren kaald, gjør den til Riim hin kolde.

Her under *Æole*, med din mangfoldig Aande,
Hiid frem oc lad dig see, som blæs i alle Lande:
Du vind med Selskab dit, hâer oc her nedre hiemme,
Dog du i andet Choor er tiit i Skyen fremme.
Du *Meteoron* est, af tvende ting beblanded,
Det eene meget tørt, dampactigt er det andet.
Thi var det ijdel røg, blev det til Lius oc brande,
Men var det ijdel fuct, det blev til Sky oc Vande,
Dog er den ringste deel, af fuct oc damp hin vaade,
Men Røgen meget tør, vil meest for spillet raade.

108

Thi det natuurligt er al Vind er icke kaalder,
Den fuctig er oc kaald, som *Cardo* det forvolder.
Naar saadan røg oc damp natuurlig viis opdrages,
Af anden Stue koold, en Perlament Aarsages,
Den Kuld ej stæde vil, de Gæster højt at stiige,
Natuuren siger jo, oc vil med Vold ej viige:
Naar derfor vinden blød, ej op, ei ned, kand lange,
Maa den dog strax af sted, oc siide-langs fremgange:
Med Jorden langs den far, oc reenlig Luften holder,
Nu stilles regn der af, nu regn Vind-stilling volder:
Hun tørrer Jorden ud, faar Bonden ploug i Haande,
Hand tacker billig Gud, hand nød den luftig Aande:
Den Møller søger Qvern, hans Arme fiire spille,
Hans Mielbing trifvis meer, end det var blickend-stille,
I Merset pøcker gaar, sin Knif paa lofve bruger,
Skær løs det skonfar Segl, det platter paa de Luuger,
Den bedste Vindens tiid er efter Høst oc Vaaren,
Thi Soolen Vaarens dag oplucker da Røg-Aaren,
Mod Vinteren igien, naar Regn oc Sluud tiltager,
Da qvegnes vinden fast, sig megen Storm tildrager.
Den deilig Sancte Hans er som en mæctig Kæmpe,
Som med sin varme glants kand Vinden snarlig dæmpe:
Sanct Stephan det oc veed, med Kulden stærck at giøre,
Thi Frost oc Heede stoor, ej gierne Stormen føre.
Vel siide-langs at gaa, blæs Vinde to tillige,
Men er det tvert imod, da maa den Svage viige,
End er de Herrer to hver anden ej forvoxen,
Da legges Sverdet ned oc Vinden stilles moxen.
Nu findis stadig Vind som hâer sin visse tiide,
Som vor' Ost-inde-far oc andre noksom viide,
Den blæs en Maaned lang, oc Maaneder vel tvende,
Ja stundum halfv' Aars tiid en Part, før de sig ende.
Der varer Skif-herr paa, veed reisen saa at stille,
At hand fremkomme maae, naar Vinden er til ville.
Hos os i vore Land, *Ornithiæ* vel bruuse,

109

De føre Svalen frem, oc rifve tag af Huuse:
Hâr dog ej samme art, ej staar i visse Dage,
Thi ville vi dermed ej viider' os U-mage.
Men det er uden Tant, i Norge tvende vinde,
Fra det Stads-Haf i Noord, sig aarlig lader finde.
Først kommer Hafgul frem, med *Majo* varm oc bljder,
Oc varer immer hen, indtil *Augusti* Tiider:
Saa den af Hafvet ind, Noordvest oc vest til Norden,
Eengang (er været got) hver Dag blæs ind i fiorden.
Jo længer den opstaaer oc ud paa Dagen triiner,
Jo sterkre gaaer den an, oc skarp i tackel hviiner.
Tu tiimer eller tre den ret natuurlig varer,
Dog Stundom heele sex, førend den slet forfarer:
Naar Sool gaar biergegang, hâr Hafgul giort sin ville,
Saa træder anden frem, om det ej blifver stille.
Den anden Norske Vind, Hombacke Vind mand kalder,

Som med *Etesiis* de Hunde-dag' indfalder.
Den Vind' af Norden blæs, saa luftig stærk til maade,
Giør Noorfar god Geleid til Bergen med sin Floode.
Oc som den viise Græk *Etesias* beskriver,
At de om Sommeren af Snee-fald sig begifver:
Saa gaar i Sandhed til, naar fieldet Snên for skyder,
Oc Soolen stikker heed, Hombacken først udbryder,
Det skeer ej Noord i Land før Hunde-Stiernen vinker,
Oc med sin hviide glands hos Solens Siide blinker.
Dog ligger vel den Snee for Noorden Bierge-Liide,
Oc paa de fælde-kam, som falt i *Noe* tiide.
De andre Vinde fleer' i tuure-tal fremskriider,
Regierer af oc til, i Aarsens fiire Tiider.
Blandt dennem findis dog, de fiire Hiørne-Vinde
Som stedse retter ud hves *Æolus* besinder.
Ders Herskab strækker sig fra Verdens fiire Hiørner,
Hvor een hand reiser sig hans Vederpart der Tørner.
Der Østen drager fra, diid vil strax Vesten gæste,
Den Synden vil forsmåa, fuld vel tør Noorden freste.

110

De fiire Hofvet vær, oc hafve Tienre mange,
Som ej giør ringe larm, naar de for alvor prange;
Til Østen hør Syd-ost, oc hâr tu Siide-vinde,
Med Vesten er Noor-vest, med Siide-vinde tvende,
De kunde fecte ret, saa det i tridtsen hviiner,
Oc før de legges ned, ret dict hver andre piiner:
Saa træder Noorden frem, hun Synden Odden byder;
Den følger Syd-sydvest mod Nor-norvest som skryder:
Sydvest saa ridtser ud, Norvest med Mact angrifver,
Medfylger Vest-Sydvest, oc Ost Noor-ost fast knifver.
De sexten Faner hviid, hver Skipherr før i skiolde;
Dog hâr hans skibs-*Compas* end sexten til i volde,
Som svebe mellem hen, ham tiene men de recker,
Hand gaar en streg til lous, dermed hand hafn optrecker.
Den Østen med sin hær, mod Syndre kant som riider,
Er varm oc tør i vær, det volder Soolen bliider,
Som aarle gæster dem oc langt paa Dagen tiener,
Purgerer deres Plats, oc deres Stræder reener:
Men Vesten der imod med højre Siide-vinde,
Er temperered kaald, til Storm sig lader finde.
Thi Soel i Vester Ort, ej meget gammel blifver,
Oc efter sin Natuur, den fuct til Gafns fordrifver.
Den Morgen-Vesten Vind er icke sund som Østen,
Men gierne krank i Sind, dog meest hen ud paa Høsten.
Du Noorder est vel kaald med neste Frender dine,
Dog est du tør oc sund, med dine Dyder fiine:
Du gifver *appetit*, oc maden vel forøder,
Een tiidig Kok du est, du os ret leckert føder:
Men Synden Taare-mild med din Sydvest saa vaader,
Du est vel heed oc tør, men naar din Heede raader,
Hun drager til sig op hvad Vand hun immer finder,
Oc Siiden langer tiid som silde-poosen rinder,
Oc legges med en storm, det er din viis gemeenlig,
Du est ej gierne karsk, din gad' er heel u-reenlig.
Her til saa kortelig *Urania* du ranke,

111

Du maat fortælle mig de Luftsiuner blanke,
Som ret malm-actig er' oc sin *materi* hafve,
Af taage, Røg oc Damp, som sig tilsammen lafve.
Nu bad jeg gierne dig, før Sool gaar slet til hviile,
Min Pen end liidet maae, dig Dicter, efter stiile
Om de *Emphaticis*. den ring om Maanen settis,
Om Sool oc Stiernerne, naar Krants om dennem flettis;

Er Krantsen ansigt-rød, med Storm den Farve falder:
Oc bær hun Gusten Kind, hun længer Postens alder:
Men er den roosen-hviid, godt værlig det betyder,
Om mand med syndig iid, ej roosen sønderbryder.
Naar Himlen luckis op, oc siunes slet at brænde
Da saadant brynde stoor, oc oprør gir tilkænde.
Oc naar os siunis, som der skinne Sooler mange,
Naar Soolen først opgaar, oc vil hen under gange,
Betydis vist dermed, at Regn er snart forhaande,
Oc at Regenteren u-secker er i Lande.
Seeis oc Regnbuen rund, med sin mangfoldig farve,
Som tiit i Luften staar med saadant Gafn oc tarve,
At Regn er snart forhaand med iiling nogle dage,
Naar buen spendis ud da været sig vil mage:
Men seeis den udi Regn, da mange dag' ej varer,
Før Luften vaad oc streng med deiligt vær opklarer.
Dog bør en Christen ej opslaa sit syndig Øje,
Oc Noe bue skøn, besku' udi det Høje:
At hand jo vist Guds Pact oc Naade maae betænke,
Som er med Noe giort, den Gud oc ej vil krenke,
Saa Vandet aldrig meer skal Verden ofver-svemme,
Dog hun det nok fortien med sine Synder slemme.
Forsickred du dog bliif, Guds vred' ej hafver ende,
Ofvr den U-gudelig, men snarlig vil udbrænde.
Med Ild betaler hand, det hand med Vand mon skone,
Thi søg i Naadens tiid, hen til den Naadsens Throne.
Om saadan Luftte-drag, som saa i været stiimer,
Jeg vilde høre dig, vel sild' oc heele Tiimer,

112

Urania saa viis, oc med dig *discurrere*,
Ja gifve dig derfor, tilbørlig Priis oc ære,
Men som jeg nu forstaaer, vilt du ej dvæle længe,
De andre Systre din' alt ere nu til Senge.
Hvad vil jeg sige da? Jeg maae mig lade nøje,
Thi *Uranopolis* paa *Acho* Bierg det høje,
Ej altid aaben staar: Ej heller vil sig skicke,
Mand skulde med en Skaal, *Ascræi* brynd uddricke.
Var jeg som *Apion* den *Polyhistor* bedste,
Oc var af den Forstand, at jeg skøt alting vidste,
Om mig oc var forlænt, *Ægæons* hundred' Hænder,
At skrifve med; Oc om end *Argus* mig tilsender,
Vel hundred' Øjen, at jeg briller ej behøfde,
Oc Soolen mig med *Lius* oc *Aaret* efter-tøfde;
Dog blev det Himle-Slot af mig vel u-afritsed',
Med ald sin Herlighed om jeg skønt Pennen spidtsed?
Er oc ej min Fornuft den Viisdom høj at skrifve,
Hør derfor *Musa* op, lad got saa ærligt blifve.
Almæctig ævig Gud, ô alle Mesters Mester,
Du Een-volds Konge stoor, i Øster oc i Vester,
I Synder oc i Nør, der ofven i det høje,
Oc ned til mig igien; i hvort jeg skyder øje.
Hvad seer jeg uden dig? din Mact, de Krafter stoore,
Din Viisdoms høje Kunst din grundløs naades foore?
Jeg gennem Luften far, der staar du Gud den bliide,
Med Spanden i din Haand, med Saaen hos din Siide,
Du vel din Urte-gaard i største Brynde læsker,
Du blomstret ære-fuldt af soorten Muld udæsker.
Ja, af din Plante-spand den klare Viin nedflyder,
Oc med den samme Haand vor Bord med Brød du pryder,
Good Melk oc Honning sød, af Skyen du nedregner,
Vor Hiord saa tuusendfold formeerer du oc qvegner.
Jeg den Planete-lund med Tanken gennem riider,
Der est du stoore Gud, der staaer du Herre bliider,
Med Soolen i din Haand det Liuse Verdens Øje,

Oc underviiser den, hvor hun sin gang skal føje,
 At hun med klare Lius, den mørke Nat skal drifve,
 Samt hvad paa Jorden er sin Vederqvægning gifve:
 Er den os alt for varm, *absconsel* er til rede,
 Du drager Skyen for, strax mindsker sig den hede:
 Om Jorden er for kaald flux Skyen maae til Siide,
 Oc med sin Varme stoor fremtræder Sool den bliide.
 O stoor HERre Gud, hvo kand din Mact beskrifve,
 Oc dig ô Skaber god tilbørlig ære gifve?
 I Adams Sønner hid, i *Hevæ Døtter'* alle,
 O lader eders Tarf en Korter Time falde,
 Beseer et Øjeblik den Herris stoor Naade,
 Som hand i denne Dag beviiste vel til maade.
 I Luften mangan Mand spadserer her oc dære,
 Sig dog ej Tanke gjør, hvad den hâr hiem at bære,
 Skuld' hand dog miste den, men mand en Haand kand vende,
 Hans Liif ad ende var, før mand et blus kand tænde.
 Om hand oc vilde slet for Vindens beller løse,
 Oc, som hand vel formaaer, sin Aande sterk udøse,
 Saa good var Jonas ej, hand maatte jo for borde,
 Saa sterckt ej Jobs Huus var, det slogs jo ned til Jorde,
 Der kund' ej Bierget staa, ej Skofvens Træ de ranke,
 Ej Klipper haard' oc graa, ej Folk i Verden vanke.
 Til Skyen Herren Tâl, nu skalt du regnen yde,
 Befucte Bierg' oc Dal oc Jord med Fructen pryde:
 Det seer en *Achabit*, oc gîr det ingen giemme,
 Naar Trøjen blifver tør, Eliam mon hand glemme.
 Men om den gode Gud, tillucker sit Pund-Kammer,
 Oc ej med Sool oc Regn de Agres bedste rammer,
 Om hand gjør Jord til Jern oc Himmelen til Kaaber,
 For Achabs Bryst er haard, oc efter Vellyst snaaber,
 Saa trende Stæder maa hen til den fierde rende,
 For eenist beger Vand, oc det dog icke finde;
 At otte Qvinder arm' oc tuusind undertiden,
 Vel bager alt sit Meel i eenist' Oufn oc Liiden;

Ja hver i Becken *Crith* maatt' efter læske grafve,
 Oc som et hungrigt Barn fast efter Brødet gafve;
 Hvad gælder Himlens Regn, blef ej saa lidet acted,
 Oc Guds Barmhiertighed langt bedre da betracted?
 Vild' hand oc naadelig sin Regn ej temperere,
 Oc den som i et Skriin i Skyen ind-lossere,
 Snart gaml' oc unge Folk ad Stranden maatte flyde,
 Oc inden tiime-rom en Syndflood maatt' udbryde.
 Thi Skyen som du seer, er iidel stoor Strande,
 Opdragen underlig, af fersk' oc salte Vande,
 Som Gud self slutter ind udi sin Haande-Lue,
 Oc lader som en Fugl i bløden Luft omflue,
 Saa den i draabe-tal, naar hand der efter kalder,
 Ofvr Bierg oc dyben Dal, som giennem Soldet falder.
 Slig Guds Almæctighed med Naaden ofverflødig,
 Er vist, os Adams Børn, at acte gandske nødig.
 Vi bør med Hiertens Tak bese den Skik hin bolde,
 Som Gud med Regn oc Snee i Luften veed at holde.
 Viismanden Syrach gjør det oc ret sindelige,
 Hand om Guds Almanach saa artig veed at siige:
 Nu gjør hand ved sin Kraft de Skyer mørk' oc tycke,
 Saa hagl oc iislag kold, mangfoldig maae nedrycke.
 Nu slaaer hans Torden løøs, at Jorden der ved runger,
 Ja Klippen haard oc høj, som svage bro-kar gunger,
 Paa hans Befalning good, kør Vinden Snee tilhaabe,
 Oc med slig selsom Regn opfylder Dal oc Grobe,

Den er saa skærend-hviid, den Øjet snarlig blænder,
Oc hvo der stirrer paa, sin egen hand ej kænder.
Sin riim som Salt udstrøer den Herr' om natte tiide,
Oc naar som Norden Vind i Landet mon indriide,
Saa bred den broen gjør, oc Vand til lis hin kolde,
Oc svier som med Ild de Skov' oc grønne Volde.
For sligt skal Herrens Folk den mæchtig Skaber priise,
Naar hand os værlig got af Naade vil beviise.
Oc kroner Skov' oc Mark med deilig Fruct oc Grøde,
Med sund oc karsker Luft, gîr os vor daglig føde:

115

Da bør i vore Land, Kong Davids Psalter klinge,
Nu lofver HErren good, den stoore med den ringe.
Men kommer hand herfor med skreckelige Torden,
Med Liunild, Storm oc Tyrk' at derfve Skov' oc Jorden,
Saa vi som onde Børn, maa' efter Brøødet lede,
Oc qvæget for vor Synd maa svelt' i Skof oc Hede:
Ja om den ifrig Gud den sunde Luft bortkalder,
Oc gifver Pest igien, at Folk som Græs henfalder,
Da skal hvert Moders Barn, den Bede-klokke lyde,
Til den fortørned Gud med Suk oc Bøn indbryde,
Hand Luften reense vil, sit Sverd i Balgen sticke,
Oc os vort daglig Brøød med sunder Luft tilskicke,
Nedlegge Storm oc Vind samt Torden oc den gromme,
Oc som en Fader mild, ned til os Syndre komme,
Det var alt Mose grif i de Ægypters Vaande,
Det var Eliæ Konst i Achabs Hunger-Lande:
Det var Kong Davids Bruug der Pesten fast grasseret,
Som ellers hafde vist ret Kong' oc Karl fortæret.
See, det Planete-Slot oc Luftens Huus det blanke,
Skal det saa, *Musa* good, u-seet for ofver vanke?
Skal mand til geistlig bruug et liidet det hen vende,
Før vi til Roo-sted gaa oc Aftenen hâr ende?
Den første Rørlighed, som allerhøjest svinger,
Der med sin Cirkel stoor de andre Loft omringer,
Oc drifver dem paa gang de sig saa kunstig røre,
Foruden hvis behielp de ellers intet gjøre:
Det est du stoore Gud som ævig hafver lefvet,
Oc i det høje Choer oc ævig Himmel svefvet,
Som med din arm saa lang al Verdens Kreds ompender,
Oc hves der er udi hâr skabt med dine Hænder,
Hves der i rører sig hves Liif oc Lefnet hafver,
Det lefver, røris, er, af dine Naadens Gafver,
Foruden din Mandat kand Himlen intet gjøre,
Oc hves som Aande hâer et Lædemod ej røre.
Hvo stadelig skal staa med stadig Stierne alle,
Af Kirke-Himmel din her under icke falde,

116

Ham skal din hellig Arm med Troen fast opholde,
Oc med din Naadis Kraft, slig Aandens Styrke volde.
Saturnus gammel Mand hâer hand her længe været,
Oc slidt baad' ont oc got, sin tiid dermed fortæret.
Hans lange Lefnits tiid hâer du ham eene gifvet,
Som baade korte kand, saa oc forlænge livvet.
Den blanke *Jupiter*, staaer hand med Spiir oc Krone,
Oc højt sit Hofved bær, vil ingen Mand forskaane:
Den Krone du ham gaf, stak ham den Spiir i Haande,
At hand med Lov oc ræt, skal styre dine Lande.
Om den røød-klædde *Mars*, med Hesten kæk oc modig,
Een anden Herres Land skal gjøre saar oc blodig:
Da skalt du Herre sterk hans Banere self føre,
Oc lære self hans Haand den Klinge ret at røre.
Skal Soolen røøde-guul den Bondes Ager klæde,

Udlocke høø oc Korn oc heele Landet glæde:
Du det befale maat som Jordens grøøde fremmer,
Oc frem for *Salomon* den lillie berømmer.
Om *Venus* Kaaber-klar skal ej hvert øje blænde,
Oc den forlorne Søn til Helfvede nedsende;
Du, du skalt hindre det, for hannem Vejen hugge,
Oc med din hellig Aand hans Hierte ret beskugge.
Skal ej *Mercurius* den Kiøbmand slet forføre,
At gjøre Næste siin, det hand ej vilde høre,
Da skalt du Herre Gud, hans Sind fra Mammon drage,
Oc med Oprictighed hans Hierte self indtage.
Som Maanen af oc til, nu voxer, nu forringis,
Saa ocsaa Kirken din, lidt trifvis, mest betvingis:
Men skal hun Sejer faa', oc eengang stadig blifve,
Da skalt du det formaa, det Spil alleen' at drifve.
Des dig det Himle-Choor, oc den Planete-skare,
De ofver Himle-Vand oc Firmament det klare:
Des baade Kuld oc Frost, des Luu' oc Ild den røøde,
Des deilig Sool-skin dig, med Damp oc Regn hin bløøde;
Des dig baad' hagl oc Snee, dig Still' oc Stormen ære,
Alt hvad i Luften er, dig Tak oc Priis hiembære.